

**MINISTERUL DEZVOLTĂRII
REGIONALE ȘI CONSTRUCȚIILOR**

R A P O R T

**PRIVIND IMPLEMENTAREA STRATEGIEI NAȚIONALE
DE DEZVOLTARE REGIONALĂ PENTRU ANUL 2014**

FEBRUARIE 2015

CUPRINS

ABREVIERI ȘI ACRONIME	3
SUMAR.....	4
OBIECTIVUL 1: Perfecționarea cadrului legal și normativ în domeniul dezvoltării regionale	5
Acțiunea 1.2: Ajustarea cadrului legislativ în domeniul planificării teritoriale cu politicile de dezvoltare regională ale Republicii Moldova	5
Acțiunea 1.3: Modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 127 din 08.02.2008 „Cu privire la măsurile de realizare a Legii nr. 438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova”	6
Acțiunea 1.4: Constituirea cadrului instituțional pentru implementarea politicii de dezvoltare regională în regiunile de dezvoltare Chișinău, Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia și Transnistria	6
Acțiunea 1.5: Actualizarea Manualului Operațional al FNDR și prezentarea propunerilor de modificare	6
Acțiunea 1.6: Actualizarea Manualului Operațional al ADR	7
OBIECTIVUL 3: Consolidarea capacităților instituțiilor de dezvoltare regională în toate regiunile țării.....	7
Acțiunea 3.1: Elaborarea planurilor anuale de instruire în domeniul dezvoltării regionale	7
Acțiunea 3.2: Fortificarea capacităților actorilor implicați în procesul de implementare a politicii de dezvoltare regională	8
Acțiunea 3.3: Asigurarea schimbului de experiență prin organizarea vizitelor de studiu a colaboratorilor MDRC, ADR și a membrilor CRD și a CNCDR	9
OBIECTIVUL 4. Diminuarea disparităților locale, inter- și intra-regionale.....	9
Acțiunea 4.2: Realizarea Documentului unic de program în vederea diminuării disparităților inter- și intra-regionale	10
Acțiunea 4.3: Identificarea necesităților de dezvoltare a regiunilor	11
Acțiunea 4.4: Instituționalizarea observatorului teritorial	12
OBIECTIVUL 5. Elaborarea și promovarea planificării integrate și participatorii în procesul de dezvoltare regională	13
Acțiunea 5.1: Facilitarea actualizării/elaborării documentelor de planificare strategică ale unităților administrativ-teritoriale	13
Acțiunea 5.2: Elaborarea unui plan comun de activități cu privire la corelarea politicilor sectoriale și naționale	14
Acțiunea 5.3: Dezvoltarea sistemului de indicatori de monitorizare și evaluare la nivel de proiecte, programe și a documentelor de planificare strategică, regionale și naționale în concordanță cu rezultatele implementării statisticii regionale	15
Acțiunea 5.5: Elaborarea metodologiei și instrucțiunii privind planificarea regională integrată	15
Acțiunea 5.6: Elaborarea planurilor integrate	16
Acțiunea 5.7: Elaborarea rapoartelor privind rezultatele implementării proiectelor, politicii regionale la nivel de regiuni și la nivel de țară	19
A N E X E	21

Abrevieri și acronime

AAC	– Aprovizionare cu apă și canalizare
AAP	– Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova
ADR	– Agenția de dezvoltare regională
AEE	– Agenția pentru Eficiență Energetică
APL	– Administrația Publică Locală
APP	– Agenția Proprietății Publice
BNS	– Biroul Național de Statistică
CNCDR	– Consiliul național de coordonare a dezvoltării regionale
CRD	– Consiliul regional pentru dezvoltare
CPP	– Concept de proiect posibil
CPV	– Concept de proiect viabil
DGDR	– Direcția generală dezvoltare regională
DR	– Dezvoltarea Regională
DUP	– Documentul unic de program
DMS	– Deșuri menajere solide
EE	– Eficiență energetică
FNDR	– Fondul național pentru dezvoltare regională
GRM	– Guvernul Republicii Moldova
GIZ	– Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
MDRC	– Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
MDS	– Managementul deșeurilor solide
ME	– Ministerul Economiei
MM	– Ministerul Mediului
MO	– Manual operațional
NUTS	– Nomenclatorul unităților teritoriale de statistică
ONG	– Organizație non-guvernamentală
PANT	– Plan de amenajare a teritoriului național
PPP	– Parteneriat public privat
POR	– Planul operațional regional
PRS	– Program regional sectorial
PUG	– Plan urbanistic general
RD	– Regiunea de dezvoltare
RM	– Republica Moldova
SDR	– Strategia de dezvoltare regională
SIDA	– Agenția Suedeză pentru Dezvoltare Internațională
SNDR	– Strategia națională de dezvoltare regională
UE	– Uniunea Europeană

Sumar

Strategia națională de dezvoltare regională reprezintă principalul document de planificare strategică a politicii de dezvoltare regională. Acest document definește instrumentele și mecanismele de realizare a obiectivului general strategic, care constă în *„Dezvoltarea echilibrată și durabilă în toate regiunile de dezvoltare ale Republicii Moldova”*.

Activitățile MDRC, orientate spre dezvoltarea domeniului de dezvoltare regională au fost desfășurate în conformitate cu Planul de activitate a Ministerului pentru anul 2014, care vine în realizarea priorităților stabilite în Programul de activitate al Guvernului ”Integrare europeană: libertate, democrație, bunăstare 2011-2014” și în Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare regională pentru anii 2013-2015.

Pentru anul 2014, MDRC, prin realizarea activităților de bază, și-a propus realizarea următoarelor obiective specifice stabilite:

1. Perfecționarea cadrului legal și normativ în domeniul dezvoltării regionale;
2. Susținerea dezvoltării durabile a regiunilor și asigurarea unui sistem urban policentric;
3. Consolidarea capacităților instituțiilor de dezvoltare regională în toate regiunile țării;
4. Diminuarea disparităților locale, inter - și intra - regionale;
5. Elaborarea și promovarea planificării integrate și participatorii în procesul de dezvoltare regională.

Realizarea acestor obiective este asigurată de DGDR din cadrul MDRC și instituțiile de dezvoltare regională subordonate, prin conlucrarea eficientă cu partenerii de dezvoltare și în colaborare cu reprezentanții ministerelor sectoriale și cu autoritățile publice locale.

Astfel, pe parcursul anului:

- a fost valorificat integral Fondul național pentru dezvoltare regională;
- au fost implementate proiecte de dezvoltare regională în localitățile țării cu un volum total de investiții de 188,38 mil. lei;
- a fost continuat procesul de planificare regională sectorială;
- a continuat colaborarea cu partenerii de dezvoltare naționali și internaționali;
- au fost realizate activități de fortificare a capacităților actorilor locali, regionali și naționali în domeniul implementării politicii de dezvoltare regională;
- a fost asigurat un management suficient și asigurată transparența pe întregul spectru de activități desfășurate.

Rezultatele obținute în implementarea politicii de dezvoltare regională în anul respectiv își iau începutul din rezultatele și succesele anilor precedenți. Prin implicarea activă a actorilor principali ai dezvoltării regionale în toate domeniile prioritare, a fost posibilă realizarea cu succes a activităților planificate, orientate spre realizarea obiectivului general strategic.

OBIECTIVUL 1: Perfecționarea cadrului legal și normativ în domeniul dezvoltării regionale

Realizarea acestui obiectiv corespunde exigențelor de realizare a prevederilor Acordului de Asociere semnat între RM și UE în anul 2014. Astfel, perfecționarea cadrului legal și normativ tinde spre ajustarea prevederilor legislației RM în domeniul dezvoltării regionale la prevederile acquis-ului comunitar.

Astfel, pentru perioada vizată au fost:

- elaborate recomandări privind îmbunătățirea cadrului instituțional, legislativ și normativ;
- îmbunătățită platforma, care permite elaborarea unei strategii de dezvoltare regională ce integrează planificarea teritorială și dezvoltarea regională într-un singur document.

A fost analizat cadrul legal și normativ național și elaborate propuneri relevante de creare a unui sistem comun integrat de planificare spațială și dezvoltare regională care presupune lansarea unui program operațional multianual în vederea elaborării planurilor urbanistice generale pentru localitățile țării.

Concomitent, în vederea realizării obiectivului menționat au fost elaborate: “*Manualul pentru elaborarea unei Strategii Naționale de Dezvoltare Regională*” și “*Ghidul privind dezvoltarea regională în Moldova*” care efectuează o analiză a procesului de dezvoltare regională și oferă recomandări concrete la crearea unor documente de politici conforme politicilor europene în domeniu.

Ținând cont de prevederile obiectivului general, de a avea o dezvoltare echilibrată și durabilă în toate regiunile de dezvoltare a țării, a continuat dialogul cu administrația UTA Găgăuzia privind crearea cadrului instituțional al dezvoltării regionale și în această regiune. Concomitent, au fost identificate și unele propuneri de modificare a cadrului legal pentru ca aceste activități să obțină o realizare practică (la ședințele anterioare membrii CNCDR au fost informați despre aceste activități).

Acțiunea 1.1: Modificarea și completarea Legii nr. 438 din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în RM

Pentru elaborarea noii legi cu privire la dezvoltarea regională în Republica Moldova a fost făcută o analiză detaliată a Legii privind dezvoltarea regională, a fost propus un set de instrumente care presupun elaborarea unui nou cadru legal pentru politica de dezvoltare regională corelate cu politicile UE în domeniu, elaborat în cadrul proiectului de Twinning al UE: „Consolidarea capacităților de dezvoltare regională în RM”. Proiectul Legii completat a fost consultat în cadrul Ministerului. În prezent, pentru promovarea ulterioară a proiectului de document, apare necesitatea ajustării acestuia la prevederile noului Program de Guvernare.

Acțiunea 1.2: Ajustarea cadrului legislativ în domeniul planificării teritoriale cu politicile de dezvoltare regională ale Republicii Moldova

Întru realizarea prezentului obiectiv, în cadrul proiectului Twinning, a fost elaborată broșura: „Spre un sistem integrat al planificării spațiale și dezvoltării regionale”.

Totodată, în prezent, Ministerul a inițiat procesul de elaborare a unui nou proiect al strategiei naționale de dezvoltare regională până în anul 2020, care va integra aceste două aspecte de dezvoltare regională și planificare spațială.

Acțiunea 1.3: Modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 127 din 08.02.2008 „Cu privire la măsurile de realizare a Legii nr. 438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova”

Întru realizarea acestui obiectiv a fost realizată o examinare a prevederilor documentului. În acest context, propunerile înaintate spre modificare și completare pot fi consultate și realizate doar în rezultatul aprobării modificărilor la legea privind dezvoltarea regională.

Acțiunea 1.4: Constituirea cadrului instituțional pentru implementarea politicii de dezvoltare regională în regiunile de dezvoltare Chișinău, Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia și Transnistria

Ținând cont de prevederile obiectivului general, de a avea o dezvoltare echilibrată și durabilă în toate regiunile de dezvoltare a țării, a continuat dialogul Comisiei interministeriale cu privire la implementarea politicii de dezvoltare regională în cadrul Regiunii de Dezvoltare UTA Găgăuzia privind crearea cadrului instituțional. Concomitent, au fost identificate și unele propuneri de modificare a cadrului legal pentru ca aceste activități să obțină o realizare practică (la ședințele anterioare membrii CNCDR au fost informați despre aceste activități).

În acest context, au apărut anumite divergențe cu privire la perceperea cadrului legislativ al RM în domeniul dezvoltării regionale, după cum urmează:

- Metodologia de creare și componența CRD;
- Statutul agențiilor de dezvoltare regională;
- Modul de distribuire a resurselor financiare din FNDR.

Astfel, cu privire la componența CRD, au fost purtate un șir de discuții luând în considerație statutul special al Autonomiei și prevederile legislației în domeniu, iar propunerile MDRC în acest sens, au fost de a include următoarea componență, punând la baza principiul parității între reprezentanții autorităților publice și a reprezentanților sectorului privat și ai societății civile:

- 1 reprezentant al Bașcanului;
- 1 reprezentant al primarilor;
- 3 reprezentanți ai conducerilor raionale;
- 3 reprezentanți ai societății civile din cele trei raioane;
- 3 reprezentanți ai sectorului privat din cele trei raioane.

Acțiunea 1.5: Actualizarea Manualului Operațional al FNDR și prezentarea propunerilor de modificare

În perioada de referință a demarat procesul de revizuire și actualizare a Manualului Operațional al FNDR, dar și a anexei acestuia: „Instrucțiunea utilizatorilor privind aplicarea proiectelor pentru finanțare din FNDR”. Astfel, modificările realizate implică introducerea unor elemente de evaluare prealabilă a proiectelor înaintate, astfel încât

acestea să contribuie la evitarea cheltuielilor suplimentare pentru aplicanții la apelul de propuneri de proiecte.

Actualizarea manualului a fost realizată de către angajații Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor cu implicarea reprezentanților agențiilor de dezvoltare regională și ai reprezentanților consiliilor regionale pentru dezvoltare. Modificările și completările au fost consultate și aprobate în cadrul ședinței CNCDR.

Acțiunea 1.6: Actualizarea Manualului Operațional al ADR

De asemenea, a fost finalizat procesul de revizuire a Manualului Operațional al ADR și aprobat prin Ordinul ministrului dezvoltării regionale și construcțiilor. La acest document, au fost realizate atât modificări de structură, cât și de conținut. Astfel, pornind de la premisa că acest document reprezintă o foaie de parcurs atât pentru angajații cu experiență, cât și pentru cei noi, documentul nou elaborat include totalitatea informației cu privire la atribuțiile secțiilor pentru diferite domenii specifice (planificare strategică, managementul proiectelor, achiziții publice etc.). În acest context, orice angajat al instituției poate consulta documentul pentru a identifica răspunsurile și aspectele specifice ale activității sale în cazul apariției anumitor impedimente.

La fel ca și în cazul MO al FNDR modificările și completările la MO al ADR au fost realizate de către angajații Ministerului cu implicarea activă a reprezentanților agențiilor de dezvoltare regională și ai consiliilor regionale pentru dezvoltare.

OBIECTIVUL 3: Consolidarea capacităților instituțiilor de dezvoltare regională în toate regiunile țării

În vederea realizării politicii de dezvoltare regională este important de dezvoltat și de consolidat capacitățile tuturor actorilor de dezvoltare regională.

În acest sens, MDRC, în calitate de autoritate centrală responsabilă de realizarea politicii de dezvoltare regională, are sarcina de a realiza activități de monitorizare a procesului de dezvoltare a capacităților în domeniul dezvoltării regionale.

Până în prezent, realizarea obiectivului specific ce ține de consolidarea capacităților actorilor naționali și regionali în implementarea cu succes a strategiilor de dezvoltare regională, a fost asigurată atât din resursele financiare ale Fondului național de Dezvoltare Regională, cât și cu suportul partenerilor de dezvoltare internaționali prin implementarea unor proiecte comune, dar și prin intermediul instituțiilor de învățământ superior.

Acțiunea 3.1: Elaborarea planurilor anuale de instruire în domeniul dezvoltării regionale

În vederea consolidării capacităților actorilor implicați în implementarea politicii de dezvoltare regională, anual, în concordanță cu analiza necesităților de instruire elaborate la nivel regional de către MDRC și ADR, și rezultate în urma desfășurării altor module de instruire, în cadrul agențiilor de dezvoltare regională, sunt elaborate planuri de instruire, iar în cadrul ministerului este elaborat un Programul de instruire comun, care îmbină în sine toate activitățile prevăzute în acest sens pentru anul 2015.

Programul anual de instruire (*vezi anexa 1*), este elaborat de către Direcția politică și cooperare regională, în baza analizei necesităților de instruire pentru anul 2014 și în

baza propunerilor identificate și înaintate de către agențiile de dezvoltare regională, completate cu acțiunile și necesitățile identificate în cadrul Ministerului. Acesta prevede domeniul identificat, forma de instruire, subiectele ce urmează a fi abordate și o succintă descriere a lor, precum și indicatorii de rezultat ce urmează a fi obținuți.

Totodată, după cum a fost menționat anterior, agențiile de dezvoltare regională elaborează propriul plan de instruire, stabilind ca grupuri țintă atât angajații ADR cât și ceilalți actori de nivel regional: APL, reprezentanții sectorului privat și ai societății civile din regiunile respective.

Acțiunea 3.2: Fortificarea capacităților actorilor implicați în procesul de implementare a politicii de dezvoltare regională

Pe parcursul anului 2014, în conformitate cu prevederile Programului de instruire pentru anul 2014, dar și suplimentar la acesta, au fost desfășurate 43 sesiuni de instruire (*vezi anexa 2*), în cadrul cărora au participat 70 reprezentanți ai Ministerului și ai agențiilor de dezvoltare regională și peste 300 de persoane, reprezentanți ai altor instituții partenere, instruite pe domenii specifice cum ar fi: planificarea strategică și programare, managementul ciclurilor de proiecte în domeniile prioritare ale SDR, promovarea politicilor UE în domeniul dezvoltării regionale ș.a., oferind posibilitate celor implicați de a desfășura activitățile într-un mod eficient și cu rezultate durabile.

În cadrul sesiunilor au participat angajații DGDR și ai ADR-lor, reprezentanți ai CRD, precum și colaboratori ai altor subdiviziuni ale MDRC, reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, reprezentanți ai sectorului non-guvernamental și economic.

Au avut loc și alte instruirii importante pentru creșterea capacităților în domenii conexe dezvoltării regionale, prin participarea colaboratorilor DGDR la seminare deschise, ateliere și forumuri organizate de alte instituții, în domeniul evaluării strategice de mediu, posibilități de sporire a mediatizării procesului de dezvoltare regională, consolidarea capacităților ADR în domeniul gestionării eficiente a procesului de dezvoltare regională.

Sesiunile de instruire s-au desfășurat sub diferite forme, seminare informative, ateliere de lucru, mese rotunde, vizite de studiu organizate de MDRC, alte ministere conexe dezvoltării regionale, partenerii de dezvoltare, organizații obștești, etc.

În conformitate cu Memorandumul de înțelegere semnat de către MDRC, AAP și GIZ, privind realizarea politicilor de dezvoltare regională prin intermediul consolidării capacităților APL - lor, ADR - lor, CRD - urilor și ale formatorilor selectați și implicați din cadrul MDRC și ADR, în perioada septembrie-octombrie au fost organizate mai multe activități pentru inițierea cursului "Dezvoltarea leadership-ului în administrația publică", și anume, organizarea instruirilor de formare a formatorilor, pilotarea cursului și finalizarea materialelor de instruire, cu includerea aspectelor de gen. Scopul cursului "Dezvoltarea Leadership-ului în administrația publică", a constat în îmbunătățirea capacităților de leadership, necesare conducerii instituției publice și administrării resurselor umane, oferind premise necesare pentru o administrație performantă care să corespundă cerințelor cetățenilor contribuind semnificativ la creșterea calității vieții.

Concomitent în parteneriat cu AAP și GIZ, a fost elaborat un modul al cursului „Dezvoltarea regională în Republica Moldova”. În scopul consolidării capacităților profesionale și dezvoltare a competențelor formatorilor în vederea livrării cu succes al cursului respectiv, în perioada 09 - 16 noiembrie 2014, în Germania, a avut loc training-ul de formare a formatorilor „Formarea formatorilor în domeniul dezvoltării regionale: cadrul conceptual și cele mai bune practici”. Acesta a fost organizat cu suportul financiar al GIZ Germania. Training-ul propriu-zis, a consta din două cursuri de instruire pe domeniul: „Dezvoltarea regională în Republica Moldova” cu durata de 40 de ore desfășurat în Germania și alte două cursuri: „Managementul proiectelor”, pentru 80 de reprezentanți ai administrațiilor publice locale de nivelul I și II, desfășurate în cadrul AAP.

Acțiunea 3.3: Asigurarea schimbului de experiență prin organizarea vizitelor de studiu a colaboratorilor MDRC, ADR și a membrilor CRD și a CNCDR

Pe parcursul anului 2014, DGDR a menținut relații de colaborare cu reprezentanți ai instituțiilor de dezvoltare regională din Letonia, Cehia, Estonia, România, Polonia, Germania. În acest sens, au fost efectuate vizite de colaborare de către reprezentanții MDRC și ADR, precum și ai APL de nivelul I și II (vezi anexa 2). Toate aceste evenimente desfășurate cu actorii de dezvoltare regională din străinătate au avut drept scop schimbul de experiență în domeniul dezvoltării regionale întru îmbunătățirea calității implementării politicilor regionale, elaborării propunerilor de proiecte prin însușirea și valorificarea experienței pozitive a țărilor dezvoltate, dar și în scopul evitării unor greșeli, prin care au trecut țările vecine în acest domeniu.

Totodată, în prezent, Ministerul este în procesul de elaborarea a Programelor Regionale Sectoriale pentru domeniile: apă și canalizare, managementul deșeurilor solide, drumuri regionale și locale, eficiența energetică a clădirilor publice. În acest sens, pentru unele din aceste domenii există un șir de incertitudini și lipsă de cunoștințe cu privire la identificarea locațiilor pentru depozitele de deșuri, precum și alte aspecte cu privire la regionalizarea serviciilor. Din aceste motive, pe parcursul anului 2014, Ministerul a organizat mai multe vizite de studiu, în cadrul cărora au fost prezentate mecanismele și tehnologiile de implementare a proiectelor conform normativelor europene.

OBIECTIVUL 4. Diminuarea disparităților locale, inter- și intra-regionale

Diminuarea disparităților în cadrul regiunilor constituie în continuare un obiectiv specific al politicii de dezvoltare regională corelat cu prevederile politicilor UE în domeniu. Întru realizarea acestui obiectiv instituțiile de dezvoltare regională, cu suportul atât metodologic cât și financiar al partenerilor de dezvoltare, facilitează procesele de regionalizare a serviciilor de utilitate publică în domeniile prioritare, cooperare inter-municipală, crearea parteneriatelor în implementarea proiectelor de dezvoltare regională.

Acțiunea 4.2: Realizarea Documentului unic de program în vederea diminuării disparităților inter- și intra-regionale

În conformitate cu Documentul Unic de Program pentru anii 2013-2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 933 din 18.12.2012, sunt stabilite **62 de proiecte** prioritare în domeniul dezvoltării regionale în următorii 3 ani în valoare totală de **1 255,36 mil.lei**.

În tabelul nr. 1 este prezentată repartizarea proiectelor incluse în DUP pe regiuni și pe priorități.

Tabel nr. 1: Sinteza proiectelor incluse în DUP 2013-2015

Nr.	Domeniul de intervenție	Total		Nord		Centru		Sud	
		Nr. pr.	Suma (mil.lei)	Nr. pr.	Suma (mil.lei)	Nr. pr.	Suma (mil.lei)	Nr. pr.	Suma (mil.lei)
1.	Aprovizionare cu apă și canalizare	13	340,23	6	158,16	5	125,41	2	56,66
2.	Drumuri și căi de acces	18	593,96	3	83,04	8	316,54	7	194,38
3.	Susținerea dezvoltării sectorului privat	7	102,84	4	61,27	1	14,97	2	26,60
4.	Protecție a mediului	13	120,05	3	55,88	8	42,68	2	21,49
5.	Turism	11	98,28	2	28,31	6	58,97	3	11,00
Total		62	1255,36	18	386,66	28	558,57	16	310,13

Potrivit Legii bugetului de stat pentru anul 2014 nr. 339 din 23.12.2013, FNDR i-au fost aprobate mijloace financiare în mărime de *194,90 mil. lei*.

Prin decizia CNCDR, mijloacele Fondului au fost repartizate după cum urmează:

- pentru implementarea proiectelor investiționale incluse în DUP – 188,38 mil. lei;
- pentru asigurarea activității Agențiilor de dezvoltare regională Nord, Centru și Sud – 6,52 mil. lei.

În baza acordului de finanțare între GIZ și MDRC, în prezent sunt finanțate prin intermediul ADR 8 proiecte, pentru care sunt alocate mijloace financiare în sumă de *110,8 mil lei*.

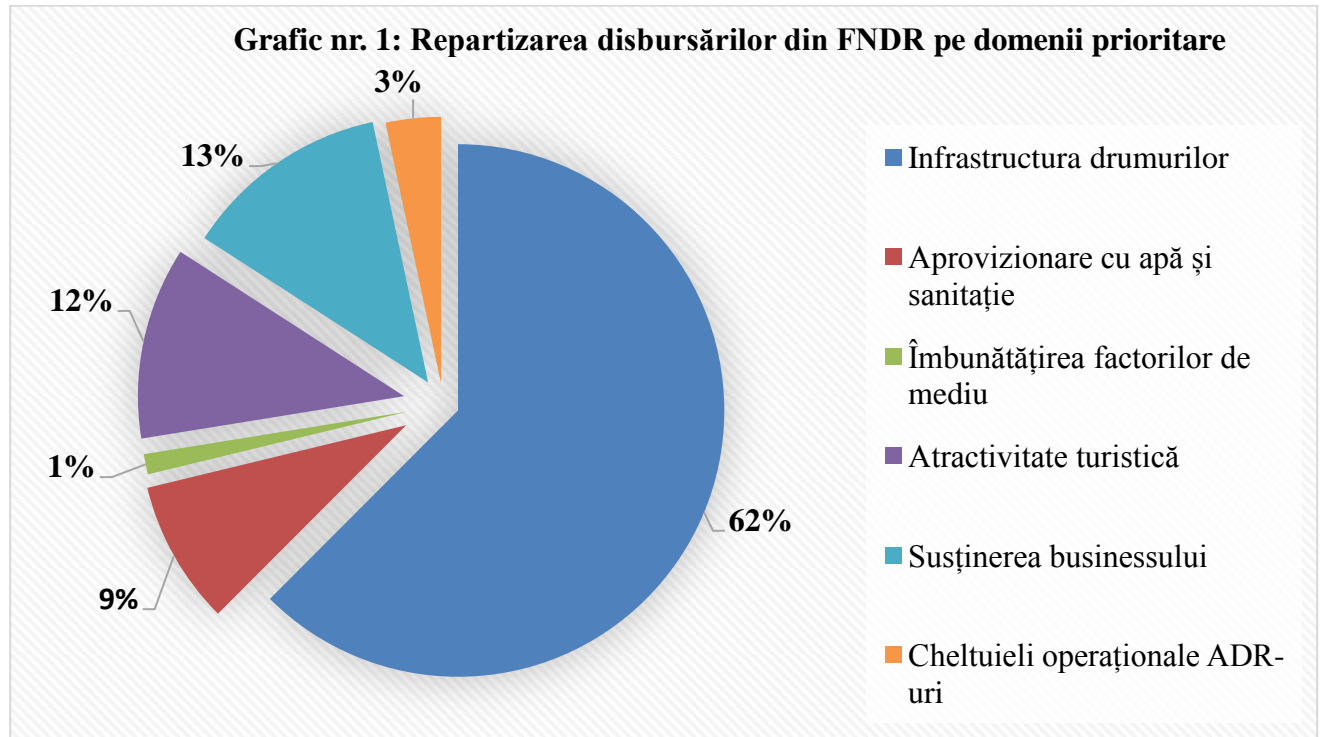
Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) a acordat asistență financiară în sumă de circa *500,0 mii dolari SUA* pentru realizarea proiectului *Construcția stației raionale de epurare și dezvoltarea sistemului public de canalizare și epurare a apelor uzate la nivel intercomunitar (Telenești)*.

Mijloacele alocate în Fond în anul 2014 au fost asimilate integral.

În conformitate cu prioritățile de dezvoltare regională, aprobate prin SNDR pentru anii 2013-2015, alocațiile prevăzute implementării pentru *30 proiecte investiționale în sumă de 188,38 mil.lei* au fost repartizate pe domenii de intervenții după cum urmează:

- Infrastructura drumurilor – *121,79 mil. lei* sau 62% din alocațiile totale;
- Aprovizionare cu apă și sanitație – *17,02 mil. lei* sau 9% din alocațiile totale;
- Îmbunătățirea factorilor de mediu – *2,40 mil. lei* sau 1% din alocațiile totale;
- Atractivitate turistică – *22,74 mil. lei* sau 12% din alocațiile totale;
- Susținerea businessului – *24,43 mil. lei* sau 13% din alocațiile totale.

În Graficul nr.1 este prezentată repartizarea disbursărilor din FNDR pe domenii prioritare.

În cadrul acestor proiecte, agențiile au valorificat resursele respective după cum urmează:

- ADR Nord – 49,52 mil. lei;
- ADR Centru – 79,05 mil. lei;
- ADR Sud – 59,81 mil. lei.

Tabela nr. 2: Repartizarea pe regiuni a mijloacelor destinate implementării proiectelor în 2014

Nr.	Instituția	Nr. de proiecte	Suma totală, mil. lei	Ponderea, %
1.	ADR Nord	10	49,52	26,3
2.	ADR Centru	12	79,05	42,0
3.	ADR Sud	8	59,81	31,7
Total		30	188,38	100

Acțiunea 4.3: Identificarea necesităților de dezvoltare a regiunilor

Procesul de identificarea a necesităților de dezvoltare a regiunilor este unul participativ, implicând atât reprezentanții autorităților publice, cât și cei ai sectorului privat și ai societății civile. Astfel, conform experiențelor anterioare, pentru elaborarea unui noi proiect al Strategiilor de dezvoltare regională, sunt desfășurate un șir de ședințe, în cadrul cărora sunt identificate domeniile prioritare necesare pentru dezvoltarea regiunilor. De menționat că, în prezent, domeniile prioritare de dezvoltare a regiunilor nu diferă considerabil de cele identificate pe parcursul anului 2009. Unele aspecte specifice, identificate în cadrul ședințelor comune sunt dezvoltarea capacităților în: cooperare inter-municipală, regionalizarea serviciilor, promovarea inovațiilor și dezvoltarea capacităților de atragere a investițiilor.

Astfel, în cadrul Conferinței internaționale cu genericul: „Oportunități de dezvoltare socio-economică a Regiunii de Dezvoltare Nord pînă în anul 2020”, s-a menționat importanța realizării activităților de dezvoltare a infrastructurii și protecției mediului, dar și asumarea angajamentului de a accelera și a asigura procesul de dezvoltare socio-economică echilibrată și durabilă a Regiunii de Dezvoltare Nord, prin implicarea tuturor actorilor în procesul de luare a deciziilor, în scopul reducerii dezechilibrelor de dezvoltare socio-economică în interiorul regiunii, axîndu-se pe următoarele direcții prioritare:

1. Facilitarea dezvoltării mediului de afaceri și promovarea exporturilor;
2. Dezvoltarea performanțelor și capacităților competitive a forței de muncă din RDN;
3. Promovarea și stimularea creării parteneriatului public și privat;
4. Dezvoltarea urbană policentrică.

Notă:

Elementul inovării și eficiența energetică trebuie să persiste în toate politicile, prioritățile și măsurile de dezvoltare regionale și locale.

Acțiunea 4.4: Instituționalizarea observatorului teritorial

Realizarea prezentei acțiuni a fost reprogramată reieșind din prevederile și necesitățile ajustării politicilor naționale în domeniu cu cele ale UE. Astfel, întru realizarea Acordului de Asociere și în contextul implementării Proiectului pilot de dezvoltare regională, aceste acțiuni urmează a fi discutate și implementate în strictă conformitate cu experiențele UE.

Acțiunea 4.5: Crearea serviciilor de utilitate publică

În rezultatul implementării politicii de dezvoltare regională, pe parcursul anului 2014 au fost realizate mai multe proiecte în cadrul cărora au fost facilitată crearea a 3 servicii de prestare a apei potabile și canalizare și a 2 servicii municipale privind colectarea și depozitarea deșeurilor solide. Astfel, realizarea proiectelor respective au condiționat crearea serviciilor publice în orașul Cahul, Rîșcani, Șoldănești și Florești.

Acțiunea 4.6: Elaborarea mecanismelor pentru extinderea parteneriatelor inclusiv public-privat, în vederea asigurării durabilității dezvoltării economice și competitivității

În vederea creării parteneriatelor publice private au fost stimulate inițiativele de dezvoltare regională în domeniul susținerii dezvoltării sectorului privat, au fost realizate proiecte prin care s-au creat condiții mai bune de activitate pentru sectorul privat. În acest context fiind conectată la utilitățile publice Zona Economică Liberă “Bălți” (aprovizionarea cu apă și canalizare, reabilitarea infrastructurii de drum). Concomitent, au fost inițiate lucrările de construcție a infrastructurii edilitare pentru Parcul industrial din or. Edineț, precum și a lucrărilor de construcție a Casei de ambalare pentru păstrare și procesare a fructelor și strugurilor în satul Costești, raionul Ialoveni. Scopul ultimului proiect consta în dezvoltare parteneriatelor publice private prin consolidarea unui grup de producători dotați cu infrastructura necesară ca model pilot pentru a fi replicat în cadrul altor clustere de producători agricoli din Regiunea Centru.

OBIECTIVUL 5. Elaborarea și promovarea planificării integrate și participatorii în procesul de dezvoltare regională

Perioada 2010-2012 de implementare a politicii de dezvoltare regională a dat start realizării multor proiecte regionale care au fost direcționate spre rezolvarea problemelor legate în special de reabilitarea infrastructurii fizice (apă/canalizare, drumuri etc.) și gestionarea deșeurilor solide. Totodată, multe proiecte au fost fragmentate, izolate și slab coordonate cu strategiile sectoriale și teritoriale. Practicile anterioare au demonstrat necesitatea promovării unei planificări integrate și participatorii în procesul de realizare a politicii de dezvoltare regionale, care este într-o deplină conformitate cu practicile UE.

Pentru realizarea obiectivului vizat, în perioada de referință a demarat un proces amplu de elaborare a programelor regionale sectoriale, care au menirea să facă o analiză a situației în domeniile de intervenție (aprovizionarea cu apă și canalizare, managementul deșeurilor solide, eficiență energetică, drumuri locale și regionale), să creeze o viziune asupra dezvoltării sectoarelor vizate și să identifice proiecte investiționale concrete pentru a fi implementate în regiunile de dezvoltare.

Acțiunea 5.1: Facilitarea actualizării/elaborării documentelor de planificare strategică ale unităților administrativ-teritoriale

Facilitarea procesului de elaborare a SDSE raionale, asistența tehnică acordată consiliilor raionale privind actualizarea SDSE în conformitate cu documentele de planificare regionale sectoriale s-a bazat întâi de toate pe o înțelegere corectă a celor mai importante probleme socio-economice cu care se confruntă unitățile administrativ-teritoriale.

În acest scop, MDRC cu suportul GIZ în cadrul proiectului „Modernizarea serviciilor publice locale”, a elaborat „Ghidul practic de elaborare a strategiilor raionale de dezvoltare social-economică”. Documentul respectiv a fost consultat cu reprezentanții mediului academic și al societății civile, precum și cu reprezentanții autorităților publice locale de ambele niveluri și prezentat public în cadrul unui seminar desfășurat în cadrul AAP la data de 4 decembrie 2014.

De asemenea, o atribuție specifică a agențiilor de dezvoltare regională, prevăzute în cadrul legal al politicii de dezvoltare regională, este acordarea suportului în elaborarea, actualizarea și revizuirea strategiilor raionale. În acest sens, pe parcursul anului 2014 au fost realizate următoarele activități:

- finalizarea elaborării proiectului SDSE a raionului Șoldănești, componenta managementul deșeurilor solide 2014 - 2019. Procesul de planificare a fost coordonat de ADR Centru, documentul fiind elaborat de către experții naționali și internaționali cu suportul GIZ;
- facilitarea procesului de elaborare a SDSE a orașului Anenii Noi. S-a acordat suport pentru întreg procesul de planificare: elaborarea materialelor metodico-informative, constituirea grupurilor specializate de lucru, moderarea ședințelor grupurilor de lucru etc.;

- acordarea consultărilor necesare în procesul de planificare strategică la elaborarea profilurilor socio-economice a orașelor beneficiare din RD Centru. Procesul de planificare este realizat în parteneriat cu Centrul CONTACT cu suportul Proiectului de susținere a autorităților locale din Moldova (USAID);
- facilitarea procesului de elaborare a compartimentului eficiență energetică din SDSE a raionului Soroca;
- actualizarea capitolului aprovizionare cu apă și canalizare a SDSE a raionului Rîșcani și elaborarea SDSE a raionului Rîșcani pentru anii 2015 - 2020;
- inițierea procedurii de actualizare a capitolului managementul deșeurilor solide, al SDSE integrată a raionului Florești pentru anii 2015 - 2020;
- acordarea suportului la elaborarea SDSE a orașului Edineț pentru perioada 2016 – 2020;
- actualizarea planurilor locale la capitolul AAC a localităților beneficiare ale proiectului implementat cu suportul GIZ din raionul Cahul;
- actualizarea componentei AAC din SDSE a raionului Leova, o activitate comună a ADR Sud și a CR Leova. SDSE a r. Leova, capitolul AAC, a fost aprobată în cadrul ședinței Consiliului raional Leova. În baza strategiei actualizate, ADR Sud, cu suportul GIZ, a inițiat elaborarea studiului de fezabilitate privind aprovizionarea cu apă și canalizare a raionului Leova, care la moment este în stadiul de finalizare.

Acțiunea 5.2: Elaborarea unui plan comun de activități cu privire la corelarea politicilor sectoriale și naționale

Întru realizarea acestei activități, pe parcursul anului 2013, în cadrul regiunilor de dezvoltare Nord, Centru și Sud au fost instituite grupuri de lucru regionale sectoriale pentru cele 4 domenii sectoriale: managementul deșeurilor solide, asigurare cu apă și canalizare, eficiența energetică a clădirilor publice și drumuri regionale și locale. În componența Grupurilor de lucru participă reprezentanți ai autorităților publice centrale respective, ai MDRC, ai agențiilor de dezvoltare regională și ai autorităților publice locale din cadrul regiunilor respective. Scopul participării tuturor actorilor este asigurarea ajustării prevederilor programelor regionale sectoriale și corelarea altor documente deja aprobate cu obiectivele și țintele documentelor de politici de nivel național.

De asemenea, aprobarea documentelor la nivel regional se realizează doar după avizarea pozitivă a documentelor de către reprezentanții ministerelor responsabile de gestionarea sectoarelor date, iar documentele sunt aprobate de către consiliile regionale pentru dezvoltare.

În continuare, la nivel național, au fost constituite Comisiile interministeriale pentru fiecare domeniu separat, rolul cărora este examinarea și aprobarea portofoliilor de proiecte care urmează a fi dezvoltate în cadrul proiectului „Modernizarea Serviciilor Publice Locale, subcomponenta 2: „Planificare și programare regională” și care ar contribui la realizarea țintelor de nivel național.

Acțiunea 5.3: Dezvoltarea sistemului de indicatori de monitorizare și evaluare la nivel de proiecte, programe și a documentelor de planificare strategică, regionale și naționale în concordanță cu rezultatele implementării statisticii regionale

În cadrul proiectului „Îmbunătățirea disponibilității și fiabilității statisticilor regionale pentru factorii de decizii”, finanțat de către Guvernul României și implementat în cadrul BNS, a fost elaborată publicația anuală „Statistica teritorială 2013”. Aceasta include 18 capitole cu statistici teritoriale din 17 domenii statistice, 100 tabele, serii de timp pentru perioada 2008-2012. Pentru a facilita înțelegerea de către utilizatori a datelor publicate au fost incluse în publicație și 43 hărți.

A fost îmbogățită banca de date statistice cu compartimentul „Statistici teritoriale”, disponibilă pe pagina web a Biroului. În compartimentul respectiv au fost incluse 15 domenii statistice care conțin în total 92 indicatori teritoriali (pe zone/regiuni, raioane, orașe, comune) dezagregați și după alte dimensiuni (vârstă, medii, sexe, nivel de instruire, forme de proprietate, destinație cheltuieli populației, comodități, suprafață, tipuri infrastructuri, produse industriale, elemente de structură a investițiilor), cu serii de timp începând cu 2002.

Au fost elaborate 3 note analitice în domeniile aprovizionarea și apă și servicii canalizare, activitatea de antreprenoriat și infrastructura drumurilor. Acestea constituie un ghid pentru instituțiile de dezvoltare regională pentru elaborarea analizelor social-economice în diferite domenii, bazându-se pe datele oficiale ale BNS.

Acțiunea 5.4: Elaborarea planurilor anuale de implementare a strategiei

Această activitate este realizată indirect prin elaborarea Planului anual de acțiuni al Direcției generale de dezvoltare regională. Astfel, primul compartiment al acestui document este constituit din obiectivele specifice și acțiunile de implementare a SNDR. Această abordare reprezintă o decizie a conducerii DGDR, luând în considerație că în mare parte, activitățile prestate în cadrul Direcției generale contribuie la realizarea prevederilor strategice, iar elaborarea unui plan de acțiuni separat ar contribui la dublarea activităților și utilizarea neeficientă a timpului de lucru.

Acțiunea 5.5: Elaborarea metodologiei și instrucțiunii privind planificarea regională integrată

Elaborarea acestor documente reprezintă o activitate incipientă a procesului de planificare și programare strategică integrată la nivel regional. În acest context, pe parcursul anului 2013, Ministerul în comun cu reprezentanții GIZ, în cadrul proiectului „*Modernizarea serviciilor publice locale*” au elaborat metodologia de planificare regională integrată, bazată pe evaluarea și inserarea în documentele strategice a aspectelor sociale, economice și de mediu. Astfel, în procesul de elaborare a documentelor, programele regionale sectoriale, includ în sine totalitatea aspectelor menționate, care ulterior se regăsesc și în mecanismul de identificare și dezvoltare a portofoliilor de proiecte pentru domeniile prioritare.

Acțiunea 5.6: Elaborarea planurilor integrate

Procesul de elaborare a planurilor strategice integrate a început în anul 2012 în cadrul unei subcomponente noi a proiectului „Modernizarea serviciilor publice locale” implementat cu suportul GIZ. Procesul în sine constă în realizarea a două activități majore:

1. Elaborarea Programelor regionale sectoriale (PRS) pentru cele patru domenii prioritare: (i) eficiența energetică a clădirilor publice, (ii) asigurarea cu apă și sanitație, (iii) managementul deșeurilor solide și (iv) drumuri regionale și locale. Conform planului de acțiuni pentru anul 2014 au fost realizate următoarele activități:
  - a. 3 planuri regionale sectoriale în domeniul eficienței energetice a clădirilor publice elaborate și aprobate prin deciziile CRD pe parcursul lunii februarie 2014;
  - b. 3 programe regionale sectoriale în domeniul asigurării cu apă și sanitație elaborate și aprobate prin deciziile CRD pe parcursul lunii iunie 2014;
  - c. 2 programe regionale sectoriale în domeniul managementul deșeurilor solide, elaborate și aprobate prin deciziile CRD pe parcursul lunii februarie (în cazul RD este aprobată strategia regională de management al deșeurilor, din care motiv nu era necesară elaborarea unui document suplimentar);
  - d. 3 programe regionale sectoriale în domeniul drumuri regionale și locale, elaborate proiectele documentele. În cazul acestui domeniu au fost elaborate deja 3 avize ale acestor documente prin care au fost înaintate un șir de propuneri și obiecții de modificare și completare. În urma realizării modificărilor necesare, documentul va fi consultat cu MTID, după care vor fi inițiate procedurile de consultare publică și aprobare în cadrul CRD.
2. Identificarea unui portofoliu de proiecte pentru cele 4 domenii prioritare. Realizarea acestei activități reprezintă o continuitate logică a procesului de planificare și programare strategică, finalizată prin aprobarea programelor regionale sectoriale și a căror scop este transpunerea obiectivelor și țințelor documentelor de politici de nivel național sub aspect regional. Însă, identificarea portofoliului de proiecte reprezintă niște activități de implementare a PRS prin identificarea proiectelor care pot contribui la maxim atingerea obiectivelor regionale și naționale identificate în documentele de politici respective. Astfel, pe parcursul anului 2014 au fost realizate următoarele activități:
  - a. **În domeniul eficienței energetice a clădirilor publice** – fiecare raion, prin intermediul persoanei delegate în cadrul grupurilor de lucru regionale sectoriale, au prezentat spre examinare cel puțin câte 2 propuneri de proiect (în conformitate cu prevederile unui formular tipizat și a unui set de criterii elaborate de către experții internaționali). În continuare, experții au examinat propunerile de proiect înaintate și au selectat câte unul prioritar din cadrul fiecărui raion. Astfel, pentru aceste 33 concepte de proiecte au fost create de echipe de proiect și au fost desfășurate vizite în teren pentru fiecare dintre

acestea pentru a examina veridicitatea informației prezentate în notele conceptuale și corespunderea la criteriile de selectare și prioritizare a proiectelor.

La data de 11 noiembrie 2014, a avut loc ședința Comisiei interministeriale privind evaluarea conceptelor de proiecte posibile pentru cele trei regiuni de dezvoltare Nord, Centru și Sud, în rezultatul căreia a fost aprobată lista celor 13 concepte de proiecte posibile care urmează a fi dezvoltate în concepte de proiecte viabile, după cum urmează:

• ***Pentru Regiunea de Dezvoltare Nord:***

- *Raionul Fălești*, or. Fălești, Instituția Medico-Sanitară Publică (IMSP) Spitalul Raional;
- *Raionul Sîngerei*, s. Fămînzei, Școala primară/Liceu „I. Bodiș”;
- *Raionul Bălți*, mun. Bălți, Liceul „D. Cantemir”;
- *Raionul Edineț*, or. Edineț, Blocul nr. 1 al Spitalului Raional Edineț;
- *Raionul Rîșcani*, or. Costești, Școală publică „S. Lucaci”.

• ***Pentru Regiunea de Dezvoltare Centru:***

- *Raionul Ungheni*, or. Ungheni, Liceul „Mihai Eminescu”;
- *Raionul Șoldănești*, or. Șoldănești, Școala primară, Liceul „Șoldănești”;
- *Raionul Dubăsari*, s. Holercani, Liceul „Holercani”;
- *Raionul Călărași*, or. Călărași, Spitalul raional Călărași;
- *Raionul Strășeni*, or. Strășeni, Liceul „Ion Vatamanu”.

• ***Pentru Regiunea de Dezvoltare Sud:***

- *Raionul Leova*, or. Leova, școala „Constantin Spătaru”;
- *Raionul Ștefan Vodă*, or. Ștefan Vodă, Blocul de Maternitate al Spitalului raional Ștefan Vodă;
- *Raionul Basarabeasca*, or. Basarabeasca, Liceul „Matei Basarab”.

b. **În domeniul asigurării cu apă și sanitație** – la fel ca și în cazul domeniului eficienței energetice, de către consiliile raionale (cu excepția consiliului raional Criuleni, care nu a dorit să înainteze careva propuneri), au fost înaintate 45 propuneri de proiecte, care au fost examinate de către experții în domeniu în ceea ce privește conformarea cu criteriile planurilor regionale sectoriale. În rezultatul examinării au fost identificate 29 de CPP (6 - RD Sud, 11 - RD Centru și 12 - RD Nord). În continuare a fost întocmită lista CPP, create 29 de echipe de proiect responsabile pe sectorul AAC și efectuate 29 de vizite în teren.

La data de 11 februarie 2015, a fost desfășurată ședința *Comisiei interministeriale privind evaluarea conceptelor de proiecte posibile în sectorul aprovizionare cu apă și canalizare*, în rezultatul căreia au fost identificate următoarele CPP:

• ***Regiunea de Dezvoltare Nord:***

- *Municipiul Bălți* - Îmbunătățirea serviciilor de apă și de canalizare în raionul locativ „Slobozia” și satul Elizaveta, municipiul Bălți;

- *Raionul Edineț* - Optimizarea cheltuielilor de întreținere a sistemului de alimentare cu apă și de canalizare în orașul Edineț și orașul Cupcini;
  - *Raionul Fălești* - Îmbunătățirea serviciilor de apă și de canalizare în raionul Fălești (orașul Fălești, satul Fălești și satul Călugăr);
  - *Raionul Sîngerei* - Extinderea sistemului de canalizare în orașul Sîngerei;
  - *Raionul Drochia* - Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare în orașul Drochia.
- ***Regiunea de Dezvoltare Centru:***
    - *Raionul Strășeni* - Îmbunătățirea și extinderea serviciilor de apă și de canalizare în orașul Strășeni;
    - *Raionul Ialoveni* - Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă în raionul Ialoveni (orașul Ialoveni și comuna Mileștii Mici);
    - *Raionul Hîncești* - Reconstrucția și modernizarea sistemului de canalizare în raionul Hîncești (orașul Hîncești și satele Mereșeni, Logănești, Fîrlădeni, Buțeni și Bozieni);
    - *Raionul Ungheni* - Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare în orașul Ungheni, satul Zagarancea, satul Semeni și satul Petrești;
    - *Raionul Călărași* - Îmbunătățirea și extinderea serviciilor de apă și de canalizare în raionul Călărași (orașul Călărași, satele Novaci, Nișcani, Păulești).
  - ***Regiunea de Dezvoltare Sud:***
    - *Raionul Cahul* – Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare în orașul Cahul și localitățile limitrofe prin extindere, reabilitare și regionalizare continuă (cartierele Lipovanca și Focșa, satele Cotihana și Pașcani);
    - *Raionul Leova* – Îmbunătățirea serviciilor de canalizare în orașul Leova.
- c. **În domeniul managementului deșeurilor solide** – în rezultatul aprobării programelor regionale sectoriale, au fost inițiate activitățile de identificare a propunerilor de proiecte și inițiată procedura de identificare locațiilor pentru depozitele regionale de gunoi. Propunerile de proiect urmează a fi dezvoltate conform zonelor de management identificate în documentele de politici sectoriale naționale, după cum urmează:
- ***Pentru Regiunea de Dezvoltare Nord*** - zona II de management al deșeurilor (raioanele: Edineț, Dondușeni, Ocnița și Briceni);
  - ***Pentru Regiunea de Dezvoltare Centru*** - Zona II de management al deșeurilor (raioanele Ungheni, Călărași, Nisporeni);
  - ***Pentru Regiunea de Dezvoltare Sud*** - Zona III de management al deșeurilor (raioanele Cahul, Cantemir, Taraclia).
- În rezultatul activităților realizate, în cazul RD Sud, prin decizia Consiliului Raional Cahul a fost aprobată locația pentru depozitul regional de gunoi, iar în cazul altor două regiuni de dezvoltare, am obținut avize negative din partea

autorităților publice locale, cu privire la alocarea terenurilor pentru depozitele menționate. Pe parcursul lunii ianuarie 2014, au fost desfășurate ședințe comune ale MDRC, MM, autorităților publice locale de ambele niveluri, precum și a experților responsabili pe domeniu pentru a soluționa problemele identificate, în caz contrar pentru identificare unor altor locații în cadrul altor raioane.

Cu privire la activitățile de viitor, urmează a fi desfășurată ședința Comisiei interministerială și de inițiat procedurile de dezvoltare a propunerilor de proiecte și de elaborare a studiilor de fezabilitate.

- d. **În domeniul drumuri regionale și locale** – a fost elaborată metodologia de identificare a propunerilor de proiecte, care în cazul acestui sector constă în identificarea celulelor și a coridoarelor de drumuri în cadrul acestora, care urmează a fi aprobate împreună cu Programele regionale sectoriale în cadrul ședințelor CRD, iar ulterior în urma evaluării acestora conform unui set de criterii bine identificat vor fi dezvoltate până la faza de Concepte de proiecte viabile și a studiilor de fezabilitate pentru acestea.

Acțiunea 5.7: Elaborarea rapoartelor privind rezultatele implementării proiectelor, politici regionale la nivel de regiuni și la nivel de țară

În conformitate cu prevederile HG nr. 685 din 04.09.2013 „Cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare regională pentru anii 2013-2015”, către Guvern a fost prezentat Raportul privind implementarea SDR pentru anul 2013. De asemenea, în ședința CNCDR din 03.09.2014, a fost raportată implementarea strategiei pentru perioada ianuarie-iunie 2014. Rapoartele respective au reflectat rezultatele obținute întru realizarea obiectivelor propuse atât de către MDRC cât și de ADR Nord, Centru și Sud.

Conform HG nr. 933 din 18.12.2012 „Cu privire la aprobarea Documentului unic de program pentru anii 2013-2015”, Ministerul raportează trimestrial CNCDR și anual Guvernului despre rezultatele obținute în rezultatul implementării proiectelor de dezvoltare regională incluse în DUP și aprobate spre finanțare pentru anul respectiv. Astfel raportul pentru implementarea documentului menționat a fost prezentat Guvernului la 24.02.2014 prin scrisoarea nr. 04/3 - 400.

Trimestrial, agențiile prezintă în adresa MDRC rapoarte de monitorizare a proiectelor individuale, care cuprind informația generală despre proiecte, indicatorii de produs și rezultat, precum și monitorizarea mijloacelor financiare, care reflectă informația despre toate sursele de finanțare implicate la implementarea proiectelor. Astfel, pe parcursul anului au fost recepționate 4 rapoarte trimestriale din cadrul fiecărei din cele trei agenții, privind monitorizarea mijloacelor financiare pe proiecte, programe și activități prioritare incluse în DUP pe surse de finanțare. Concomitent pe parcursul anului, agențiile au prezentat 146 rapoarte trimestriale privind monitorizarea procesului de implementare a proiectelor individuale incluse în DUP.

După transmiterea bunurilor generate în cadrul proiectelor de dezvoltare regională către beneficiarul principal, în anul curent, ADR au prezentat 9 rapoarte finale. Acestea reflectă măsura în care obiectivele propuse au fost realizate, și respectiv, motivul în cazul în care nu au fost atinse. Totodată, se menționează faptul dacă beneficiarul își

asumă responsabilitatea să asigure durabilitatea proiectului prin aprobarea unui plan concret în acest sens.

În perioada de referință a fost efectuată evaluarea impactului a 6 proiecte de dezvoltare regională, implementate din contul mijloacelor financiare ale FNDR, conform următoarelor criterii de evaluare: relevanță, eficiență, eficacitate, impact și durabilitate, utilizate în cadrul Comitetului de asistență pentru dezvoltare a Organizației pentru cooperare și dezvoltare economică.

Este de menționat, că în cadrul proiectului „Modernizarea serviciilor publice locale” instituțiile de dezvoltare regională sunt asistate în vederea stabilirii sistemului de monitorizare și evaluare bazat pe rezultate în dezvoltarea regională. Pe parcursul anului respectiv au fost desfășurate 5 ateliere de lucru în cadrul proiectelor implementate cu suportul Guvernului Germaniei cu aplicarea elementului pentagon pentru atingerea rezultatelor scontate: planificare și programare locală integrată; cooperare intercomunitară; măsuri investiționale; consolidarea capacităților APL-lor și furnizorilor de servicii; mobilizarea și implicarea comunității în procesul de îmbunătățire a serviciilor publice locale.

A N E X E

Anexa 1. Raportul instruirilor desfășurate pe parcursul anilor 2014

Nr.	Forma de instruire	Data	Participanți
			MDRC
Participări la alte instruirii			
1.	Atelier de Instruire privind Evaluarea Strategică de Mediu	30-31.07.2014	3
2.	Seminar de instruire cu privire la monitorizarea bazată pe rezultate	02-03.09.2014	1
3.	Seminar privind comunicarea internă și externă MDRC inclusiv cu relațiile de mass-media.	28.03.2014	1
4.	Sesiune de instruire privind statistica regională.	29-30.05.2014	1
5.	Seminar în domeniul controlul financiar public intern.	15-17.04.2014	1
6.	Sesiune de instruire în domeniul descrierii procesului și managementului riscurilor.	13.05.2014	1
7.	Seminar ”Oportunități de finanțare și realizare a proiectelor de eficiență energetică și energiei regenerabile în cadrul proiectului BERD - MOSEFF.	11.09.2014	2
8.	Instruire ” Managementul și elaborarea programelor/proiectelor”	27-31.10.2014	2
9.	instruire ” Elaborarea și coordonarea proiectelor de acte administrative”	27-29.10.2014	1
10.	Seminar de instruire în domeniul comunicării.	14-15.11.2014	1
11.	Participarea la seminar de instruire cu reprezentanții Agenției Poloneze pentru Informații și Investiții Străine (PalilZ)	08-09.12.2014	9
12.	Trening ”Formarea formatorilor în domeniul dezvoltării regionale: cadrul conceptelor și cele mai bune exemple practice” desfășurat în Bautezen, Germania.	10-14.11.2014	1
13.	Seminar de instruire pentru angajații MDRC și ADR în domeniul ”Descrierii proceselor și managementului riscurilor”	23.04.2014	1
14.	Seminar regional ”Guvernanța regională - de la conceptelor la practică”	23-25.04.2014	1
15.	Seminar modulul III managementul riscului și descrierea proceselor privind controlul financiar public intern și programului de dezvoltare a controlului financiar public intern.	17.06.2014	1
16.	Seminar de instruire în cadrul proiectului ”Suport pentru Procesul Național de Planificare a Adaptării Moldova la Schimbările Climatice”	16-17.12.2014	1

Vizite peste hotarele țării			
1.	Vizită de lucru în domeniul cooperării inter municipale și prestarea serviciilor eficiente pentru APL și operator în sectorul managementului deșeurilor solide în Estonia.	20-27.09.2014	2

2.	Vizită de studiu în Estonia pentru comunicatorii MDRC, ADR și GIZ	16-20.12.2014	2
3.	Curs de formare pentru reprezentanții Guvernului Republicii Moldova cu privire la dezvoltarea strategiilor naționale și regionale de inovare, promovare antreprenoriatului și crearea de clustere, în Polonia.	12-18.10.2014	1
4.	Vizită de studiu în România cu scopul de consolidare a cunoștințelor privind funcționarea unui sistem regional de management al deșeurilor (MDS) Grup 1 -RD Sud		1
5.	Vizită de lucru pentru APL și operator în domeniul cooperării inter municipale și prestarea serviciilor eficiente pentru APL și operator în sectorul apă și canalizare în Letonia.	06-16.10.2014	2
6.	Deplasarea în cadrul conferințe politica de dezvoltare regională în Letonia.	13-20.05.2014	2
7.	Curs de instruire în Germania. Tema: Rolul și competențele specialistului în domeniul de consultant	13-17.10.2014	1

Ateliere, mese rotunde			
1.	Atelier de producție”Conceperea, implementarea și monitorizarea campaniilor de conștientizare”	21-22.07.2014	2
2.	Atelier de lucru nr.4 al grupului de lucru regional în sectorul Eficienței Energetice (clădirile publice).	05.05.2014; 06.05.2014; 07.05.2014	1
3.	Atelier de Lucru ”Posibilități de sporire a mediatizării procesului de dezvoltare regională”	28.03.2014	1
4.	Atelier de lucru nr.6 Planificarea regională în Sectorul de alimentare cu apă și de canalizare	05.05.2014 06.05.2014 07.05.2014	1
5.	Atelier de lucru nr.5 Planificarea regională în Sectorul de alimentare cu apă și canalizare	20.02.2014; 19.02.2014; 18.02.2014	1
6.	Masă rotundă nr. 4 ”Consolidarea capacităților Agențiilor regionale în domeniul gestionării eficiente a procesului de dezvoltare regională”	05.02.2014	1
7.	Masă rotundă ”Politica de dezvoltare regională în Moldova în contextul politicii regionale Europene”	17.02.2014	2
8.	Masă rotundă cu privire la Proiectul de Lege privind Evaluarea strategică de mediu în Republica Moldova și aplicarea acestuia pentru planuri și programe urbanistice	29.07.2014	1
9.	Atelier de lucru nr.1 al grupurilor de lucru în sectorul Drumurilor Regionale și Locale.	04.03.2014; 05.03.2014; 06.03.2014	3
10.	Atelier de lucru nr.2 al grupurilor de lucru în sectorul Drumurilor Regionale și Locale.	06.05.2014; 07.05.2014; 08.05.2014	4
11.	Masă rotundă cu genericul ”Dialog între reprezentanții sectorului inovațional”	09.07.2014	1
12.	Atelier de lucru cu tematica ” De la elaborare pînă la realizare campaniilor sociale”	21-22.07.2014	1

13.	Atelier de lucru nr.3 al grupurilor de lucru în sectorul Drumurilor Regionale și Locale.	26.08.2014; 28.06.2014; 29.08.2014	1
14.	Atelier de lucru regional în domeniul Cooperării Inter-comunitare	23.10.2014; 28.10.2014; 30.10.2014	1
15.	Atelier de lucru/masă rotundă pilot ”Eficiența energetică în spitale - Schimb de experiență”. Prezentarea sistemului de management energetic și a sistemului inteligent de măsurare și monitorizare a energiei implementat la spitalul raional Orhei.	26.06.2014	1
16.	Atelier de lucru privind prezentarea rezultatelor și recomandărilor Studiului: ”Propunerilor de taxe pe produse a fi aplicate materialelor pentru ambalaj, deșeurilor de echipamente electrice și electronice”	02.12.2014	1
17.	Atelier de lucru nr.5 al grupurilor de lucru regional sectorial în sectorul eficiența energetică	08.12.2014; 09.12.2014; 10.12.2014	1
18.	Atelier de lucru nr.4 al grupurilor de lucru în sectorul Drumurilor Regionale și Locale.	18.11.2014; 19.11.2014; 20.11.2014	1
19.	Masă rotundă privind implementarea proiectelor finanțate de FEE în RD	30.01.2014	4
20.	Atelier de lucru ”Comunicarea și motivare - bază a leadership-ului”	19-20.06.2014	1

Anexa 2. Valorizarea mijloacelor financiare ale FNDR la implementarea proiectelor de dezvoltare regională în anul 2014, lei

nr	Denumirea proiectului	Alocat	Valorificat total	Gradul de valorificare (%)
1	Reparația drumului L-37 Lipcani-Balasinești-Corjeuți-Tîrnova, sectorul din s. Corjeuți și s. Trinca (prima etapă)	4 226 191,98	4 226 191,98	100,0
2	Suținerea dezvoltării sectorului privat și procesului de atragere a investițiilor în Regiunea de Dezvoltare Nord prin construcția rețelelor de apă și canalizare pentru subzona nr.3 a Zonei Economice Libere (ZEL) Bălți	13 705 092,32	13 705 092,32	100,0
3	Reabilitarea monumentului istorico-arhitectural "Conacul pommer" și drumului de acces la parcul dentologic din s. Țaul, r-nul Donușeni	4 129 999,34	4 129 999,34	100,0
4	Amenajarea traseului eco-turistic Pădurea Domnească (Glodeni)	4 852 500,34	4 852 500,34	100,0
5	Suținerea dezvoltării sectorului industrial în RDN prin reabilitarea și modernizarea și infrastructura de apă și canalizare pentru Parcul Industrial pe teritoriul S.A. "Răut" mun. Bălți	4 784 310,47	4 784 310,47	100,0
6	Reabilitarea infrastructurii rutiere spre punctele Vamale Internaționale Briceni și Larga, r-ul Briceni	4 999 999,38	4 999 999,38	100,0
7	Renovarea sectorului de drum L-20 Briceni-Grimancăuți, frontiera cu Ucraina	6 999 998,14	6 999 998,14	100,0
8	Conectarea parcului Industrial Edineț la infrastructura de acces și utilitățile publice	2 500 000,00	2 500 000,00	100,0
9	Aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare a locuitorilor satelor Risipeni și Bocșa și a instituțiilor de menire social-culturală (Fălești)	2 999 947,80	2 999 947,80	100,0
11	Centru Creativ – Inovativ PRO Cariera (Otaci)	325 523,00	325 523,00	100,0
Total ADR Nord		49 523 562,77	49 523 562,77	100,00
12	12000 cetățeni aprovizionați cu apă potabilă în 12 localități (s. Mănoilești, r. Ungheni)	10 940 807,91	10 940 807,91	100,0
14	Deschiderea traseului turistic (Vama Veche Lăpușna) prin restaurarea obiectelor de patrimoniu istoric, Conacul „Manuc-Bey” din or. Hîncești, Locația geto-dacică din s. Stolniceni	7 150 604,75	7 150 604,75	100,0
15	Dezvoltarea infrastructurii de transport pentru valorificarea potențialului turistic a Regiunii de Dezvoltare Centru (Nisporeni)	7 682 349,32	7 682 349,32	100,0
16	Acces asigurat la viață publică (Pîrlița, Ungheni)	7 523 306,27	7 523 306,27	100,0
17	”Reabilitarea și modernizarea drumului regional L-452 (G-452) or. Strășeni - s. Scoreni (r-nul Strășeni) - s. Malcoci (r-nul Ialoveni)” (Scoreni, r-nul Strășeni)	17 402 184,61	17 402 184,61	100,0
18	Eliberarea izvoarelor râului Bîc în s. Temeleuți (r. Călărași)	2 399 913,06	2 399 913,06	100,0
19	Grup de producători și casă de ambalare pentru servicii moderne de marketing la export (Costești, Ialoveni)	3 113 611,37	3 113 611,37	100,0
20	Îmbunătățirea calității vieții populației rurale prin construcția sistemelor de apă potabilă și de canalizare, regionalizarea serviciilor comunale în satele din lunca r. Lapușnița, raionul Hîncești	500 636,00	500 636,00	100,0
21	Dezvoltarea activității economice în sectorul cu potențial industrial regional a orașului Hîncești prin construcția capitală a drumului de ocolire	13 241 773,22	13 241 773,22	100,0
22	Reabilitarea infrastructurii de transport spre obiectivele de importanță majoră (Nisporeni)	3 975 673,83	3 975 673,83	100,0
23	Sporirea atractivității turistice a zonei centru prin consolidarea patrimoniului existent (Donici, Orhei)	5 108 699,99	5 108 699,99	100,0
26	Construcția stației raionale de epurare și dezvoltarea sistemului public de canalizare și epurare a apelor uzate la nivel intercomunitar (Telenești)	5 800,00	5 800,00	100,0
Total ADR Centru		79 045 360,33	79 045 360,33	100,00

nr	Denumirea proiectului	Alocat	Valorificat total	Gradul de valorificare (%)
27	Reabilitarea zonei de odihnă și agrement "Lacul Sarat" or. Cahul	1 498 563,21	1 498 563,21	100,0
28	Impulsionarea dezvoltării social-economice a localităților după cursul inferior a râului Nistru cît a celor din zona de stepă și încurajarea turismului în zona de frontieră prin renovarea drumului L-510 R-30 Ștefan Vodă - Talmaza	15 499 937,93	15 499 937,93	100,0
29	Reconstrucția drumului Sagaidac - Porumbrei M3 (variantă asfaltată)	14 247 862,00	14 247 862,00	100,0
30	Reabilitarea și modernizarea drumului de importanță regională - str. V. Spirin din or. Cahul	4 049 999,85	4 049 999,85	100,0
31	Construcția apeductului magistral Leova-Hănăseni Noi-Filipeni-Romanovca	2 575 767,80	2 575 767,80	100,0
32	Construcția drumului local Sărățica Nouă-Tomaiul Nou, raionul Leova	9 816 125,33	9 816 125,33	100,0
33	Reabilitarea infrastructurii drumului în s. Carahasani - oportunități sporite pentru dezvoltarea economică pentru zona de sud a Republicii Moldova (Ștefan Vodă)	8 119 861,66	8 119 861,66	100,0
34	Îmbunătățirea drumului L654 prin intermediul reparației capitale (Taraclia)	4 000 000,00	4 000 000,00	100,0
Total ADR Sud		59 808 117,78	59 808 117,78	100,00
TOTAL proiect		188 377 040,88	188 377 040,88	100,00

Anexa 3. Rezultatele obținute în urma implementării proiectelor de dezvoltare regională din 2014 cu finanțare din FNDR și cu suportul financiar al partenerilor de dezvoltare.

Urmare implementării proiectelor și diminuării disparităților inter- și intraregionale, în anul 2014 au fost atinse următoarele rezultate majore:

În domeniul aprovizionării cu apă potabilă și servicii de canalizare au fost construiți 63,2 km rețele de apeduct și 4,1 km rețele de canalizare. În acest context, pe parcursul anului 2014 au fost executate lucrări în domeniul respectiv preponderent în cadrul următoarelor proiecte:

- Aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare a locuitorilor satelor Risipeni și Bocșa și a instituțiilor de menire social-culturală (Fălești);
- 12000 cetățeni aprovizionați cu apă potabilă în 12 localități (s. Mănoilești, r. Ungheni);
- Eliberarea izvoarelor râului Bîc în s. Temeleuți (r. Călărași);
- Construcția apeductului magistral Leova-Hănăseni Noi-Filipeni-Romanovca.

În domeniul infrastructurii drumurilor a fost îmbunătățită starea drumurilor publice pe o lungime totală de 23,3 km. Astfel, în anul 2014 au fost recepționate și date în exploatare mai multe porțiuni de drum și anume:

- drumul local Sărățica Nouă-Tomaiul Nou, raionul Leova
- drumul Sagaidac - Porumbrei M3
- drumului L-510 R-30 Ștefan Vodă – Talmază (sector nr.1)
- drumul regional L-452 (G-452) or. Strășeni - s. Scoreni (r-nul Strășeni) - s. Malcoci (r-nul Ialoveni)” (Scoreni, r-nul Strășeni)
- porțiune de drum din str. Toma Ciorbă, or. Nisporeni
- sectorul de drum l=1,978 km (sector gimnaziu Ion Vatamanu -DN R17) din s. Pârlița, r. Ungheni.
- sectorul de drum R25/1 – M1 din com. Vărzărești, r. Nisporeni
- porțiune de drum din str. Independenței, or. Briceni ș.a.

În domeniul gestionării deșeurilor menajere solide

În cadrul proiectului *Îmbunătățirea sistemului integrat de management al deșeurilor solide în raioanele Șoldănești, Rezina și Florești*, din contul mijloacelor acordate de Guvernul Germaniei au fost amenajate 4 depozite temporare în localitățile Alcedar, Cușmirca, Răspopeni și or. Șoldănești, la acestea fiind organizate recepțiile finale și asigurată darea în exploatare a acestora. Este de menționat că lucrările respective au fost finanțate din contul economiilor create în cadrul licitațiilor publice organizate în anii precedenți în cadrul proiectului respectiv.

Pe parcursul anului 2014, în cele 3 raioane din cadrul proiectului a fost desfășurată campania de conștientizare și sensibilizare a populației, în mod special în vederea colectării separate a deșeurilor și pentru a achita punctual taxa pentru serviciul public.

La data 25.11.2014 a avut loc lansarea oficială a serviciului de salubritate în raionul Șoldănești.

În domeniul susținerii sectorului privat, pe parcursul anului 2014 s-au aflat pe rol 5 proiecte în valoare de 24,4 mil. lei.

Astfel, au fost finalizare și date în exploatare lucrările de construcție a sistemului de alimentare cu apă și canalizare și conectarea la acesta a subzonei nr.3 din cadrul Zonei Economice Libere Bălți.

Au fost recepționate și date în exploatare sistemele de aprovizionare cu apă și canalizare interne și externe la Parcul industrial Răut din mun. Bălți.

Au fost inițiate lucrările de construcție a infrastructurii edilitare pentru Parcul industrial din or. Edineț, precum și a lucrărilor de construcție a Casei de ambalare pentru păstrare și procesare a fructelor și strugurilor în satul Costești, raionul Ialoveni.

Suplimentar, a fost actualizată documentația tehnică în cadrul proiectului ”*Centru creativ – inovativ PRO-Cariera*” din or. Otaci.

În domeniul turismului pe parcursul anului 2014 a fost asigurată:

- darea în exploatare a unui popas turistic în cadrul proiectului Amenajarea traseului Eco – turistic Pădurea Domnească, format din 3 căsuțe de vacanță și 5 foișoare;
- reconstrucția muzeului din satul Țaul;
- reparația acoperișului din șindrilă de lemn a muzeului din satul Donici și amenajarea teritoriului muzeului;
- amenajarea a 3 parcuri;
- instalarea a 5 indicatoare la intrarea în localități;
- continuarea executării lucrărilor de reabilitare a *Casei Vechilului și Casei Ioniță Iamandi* din cadrul proiectului *Deschiderea traseului turistic (Vama Veche Lăpușna) prin restaurarea obiectelor de patrimoniu istoric, Conacul „Manuc-Bey”* din or. Hîncești;
- continuarea executării lucrărilor de betonare a fundației Lacului Sărat din or. Cahul.